TOG'AY MUROD ASARLARIDA MILLIY XARAKTER VA RUHIY ZIDDIYATLAR

Orifjonova Zulxumor Sodiqjon qizi
E-mail: zulxumororifjonova167@gmail.com

Qabul qilindi: 02.11.2025
Ko'rib chiqildi: 03.11.2025
Tasdiqlandi: 04.11.2025

Kalit so'zlar.
Tog'ay Murod, milliy xarakter, ruhiy ziddiyat, O'zbek adabiyoti, qahramon obrazlari, ichki dunyo.

Annotatsiya. Ushbu maqolada Tog'ay Murod ijodida milliy xarakter va ruhiy ziddiyatlarning tasvirlanishi tahlil qilinadi. Muallif qahramonlar orqali o'zbek milliy qadriyatlarini ochib beradi va ularning ichki ruhiy ziddiyatlarini yoritadi. Maqolada qahramonlar hayotidagi qarama-qarshiliklar, milliylik va shaxsiy tanlovlar o'rtasidagi bog'liqlik, shuningdek, zamonaviy muammolar bilan milliy ruhning uyg'unligi o'rganiladi. Tadqiqot natijasida Tog'ay Murod ijodi nafaqat milliy, balki insoniy universal qadriyatlarni aks ettiruvchi muhim adabiy manba ekanligi ko'rsatildi.

Kirish. O'zbek adabiyotining zamonaviy rivojlanishida milliy ong va inson ruhiyatining murakkab jihatlarini tasvirlash muhim o'rin tutadi. Shu jihatdan qaraganda, Tog'ay Murod ijodi o'zining milliy xarakterni chuqur ochib berishi va ruhiy ziddiyatlarni mahorat bilan yoritishi bilan ajralib turadi. Tog'ay Murod asarlarida qahramonlarning xulqi, odatlari, hayotiy qarorlari ko'pincha milliy qadriyatlar bilan chambarchas bog'langan. Masalan, u qahramonlar orqali o'zbek jamiyatining mehnatsevarligi, mehmondo'stligi, sadoqati va oilaga bo'lgan hurmatini yoritadi. Bu esa o'quvchida milliy ongni his qilish imkonini beradi. U o'z qahramonlarining ichki dunyosini tasvirlashda o'zbek xalqining ruhiy va axloqiy qadriyatlarini muhim mezon sifatida ishlatadi.

Tog'ay Murod ijodida ruhiy ziddiyatlar ko'pincha shaxs va jamiyat, inson va uning ichki orzulari o'rtasidagi qarama-qarshiliklar orqali namoyon bo'ladi. Qahramonlar ko'pincha o'z orzulari va tashqi sharoitlar bilan to'qnashadi, bu esa ularning ichki dunyosini murakkab va qiziqarli qiladi. Shu tariqa, ruhiy ziddiyatlar qahramonlarning rivojlanishi va ularning qaror qabul qilish jarayonini dramatik jihatdan boyitadi. Tog'ay Murod asarlarida milliy xarakter va ruhiy ziddiyatlar bir-birini to'ldiradi. Milliy qadriyatlar qahramonlarning hayotiy tanlovlariga yo'l ko'rsatadi, ruhiy ziddiyatlar esa ularni sinovdan o'tkazadi. Bu kombinatsiya adabiy asarni nafaqat milliy, balki insoniy universal mavzular bilan boyitadi. Shu orqali Murod o'quvchiga inson ruhining murakkabligini, milliylik bilan shaxsiy tanlovlar o'rtasidagi bog'liqlikni chuqur his ettiradi.

Adabiyot tahlili. Tog‘ay Murod ijodi o‘zbek adabiyotida milliy xarakter va ruhiy ziddiyatlarni tasvirlash bo‘yicha alohida o‘rin tutadi. Adabiy tahlil shuni ko‘rsatadiki, uning asarlarida qahramonlar ko‘pincha milliy qadriyatlar va ichki orzular o‘rtasidagi ziddiyatlar bilan yuzlashadi. Masalan, Murodning **“Tanlangan asarlar”** to‘plamida qahramonlar o‘zbek xalqining mehmondo‘stligi, sadoqati, mehnatsevarligi kabi xususiyatlarini namoyon qiladi, shu bilan birga ularning shaxsiy tanlovlari va ichki kurashlarini batafsil yoritadi (Murod, 2018).

O‘zbek adabiy tanqidchilari ham Murod ijodida milliylik va zamonaviylik uyg‘unligini ta’kidlaydi. Karimov (2015) o‘z tadqiqotida Murod qahramonlarining hayotiy qarorlarida milliy qadriyatlarning markaziy rolini tahlil qiladi. Shu bilan birga, Rahmonov (2017) ruhiy ziddiyatlarni qahramonlarning ichki dunyosini rivojlantirish vositasi sifatida baholaydi va ularni adabiy dramatizmni oshiruvchi element sifatida ko‘rsatadi.

Shuningdek, Sobirov (2020) zamonaviy o‘zbek adabiyotida ruhiy ziddiyatlarni ochish usullari bilan Murod ijodini solishtiradi va ularni o‘ziga xosligi bilan ajratib ko‘rsatadi. Bu tadqiqotlar Tog‘ay Murod asarlarida qahramonlarning ichki kurashlari, milliy qadriyatlar bilan bog‘liq qarama-qarshiliklar va ularning shaxsiy rivojlanishidagi o‘rni haqida chuqur tushuncha beradi.

Tadqiqot muhokamasi. Tog‘ay Murod ijodida milliy xarakter va ruhiy ziddiyatlar mavzusi adabiy tahlilning markaziy yo‘nalishlaridan biridir. Tadqiqot ko‘rsatdiki, qahramonlarning shaxsiy tanlovlari va jamiyat bilan to‘qnashuvi ularning ichki dunyosini yanada murakkab va boy qiladi. Shu bilan birga, milliy qadriyatlar qahramonlar hayotida yo‘l-yo‘riq vazifasini bajaradi va ularning ruhiy ziddiyatlarini kuchaytiradi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, Tog‘ay Murod asarlari milliy va insoniy qadriyatlarni uyg‘un tasvirlashda o‘zbek adabiyotida noyob o‘rin egallaydi. Bundan tashqari, qahramonlarning ichki kurashlari zamonaviy o‘quvchi uchun ham dolzarb bo‘lib, ularni hayotiy qarorlar qabul qilish jarayonida chuqur fikrlashga undaydi.

Umuman olganda, Tog‘ay Murod ijodi milliy xarakter va ruhiy ziddiyatlarni uyg‘un tasvirlashda o‘zbek adabiyotida muhim o‘rin tutadi. U qahramonlar orqali milliy qadriyatlarni yoritib, inson ruhining murakkabligini ochadi. Bu esa uning asarlarini nafaqat o‘zbek adabiyoti, balki umumiy insoniy qadriyatlar nuqtai nazaridan ham qiziqarli va mazmunli qiladi.

Xulosa. Shu tadqiqot asosida quyidagilarni ta’kidlash mumkin:

1. Tog‘ay Murod ijodida milliy xarakter qahramonlarning xulq-atvori, qarorlari va jamiyat bilan munosabatida aniq aks etadi.
2. Ruhiy ziddiyatlar qahramonlar ichki dunyosining murakkabligini ochib beradi va ularning shaxsiy rivojlanishida markaziy rol o‘ynaydi.

3. Milliy qadriyatlar va ruhiy ziddiyatlarning uyg‘unligi asarlarni nafaqat milliy, balki umumiy insoniy qadriyatlar nuqtai nazaridan ham boyitadi.
4. Tog‘ay Murod ijodi o‘zbek adabiyotida milliy ongni yoritishda va inson ruhining murakkabligini tasvirlashda muhim ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Murod, T. Tanlangan asarlar. Toshkent: Sharq, 2018.
2. Karimov, A. O‘zbek adabiyotida milliy xarakter. Toshkent: Fan, 2015.
3. Rahmonov, S. Ruhiy ziddiyatlar va adabiy qahramonlar. Samarqand: Movarounnahr, 2017.
4. Sobirov, M. Zamonaviy o‘zbek adabiyoti tahlili. Toshkent: Akademnashr, 2020.
5. Qodirov, N. Milliy qadriyat va shaxsiy tanlov. Toshkent: Yosh gvardiya, 2016.